

Daarbij moeten wij wel in aanmerking nemen, dat door Prof. Weldon 915, door mij slechts 137 exemplaren onderzocht konden worden. Vergelijkt men nu de getallen, dan blijkt, voor zoover men kan aannemen, dat het door mij onderzochte aantal groot genoeg is om daaruit conclusies te trekken, dat de Zeeuwsche *Palaemonetes* zich in het algemeen door een grooter aantal tanden op het rostrum en door een minder frequent voorkomen van de gevorkte spits onderscheidt van het ras van Plymouth, maar toch zullen nog meer waarnemingen, dunkt mij noodig zijn om hieromtrent zekerheid te verkrijgen. Wie wil daaraan meedoen? Wie in de buurt van brakke slooten en plassen woont, moet eens nagaan of hier *Palaemonetes* voorkomt en dan zooveel mogelijk exemplaren verzamelen. Wie weet of wij in andere gedeelten van ons land niet tot andere uitkomsten geraken.

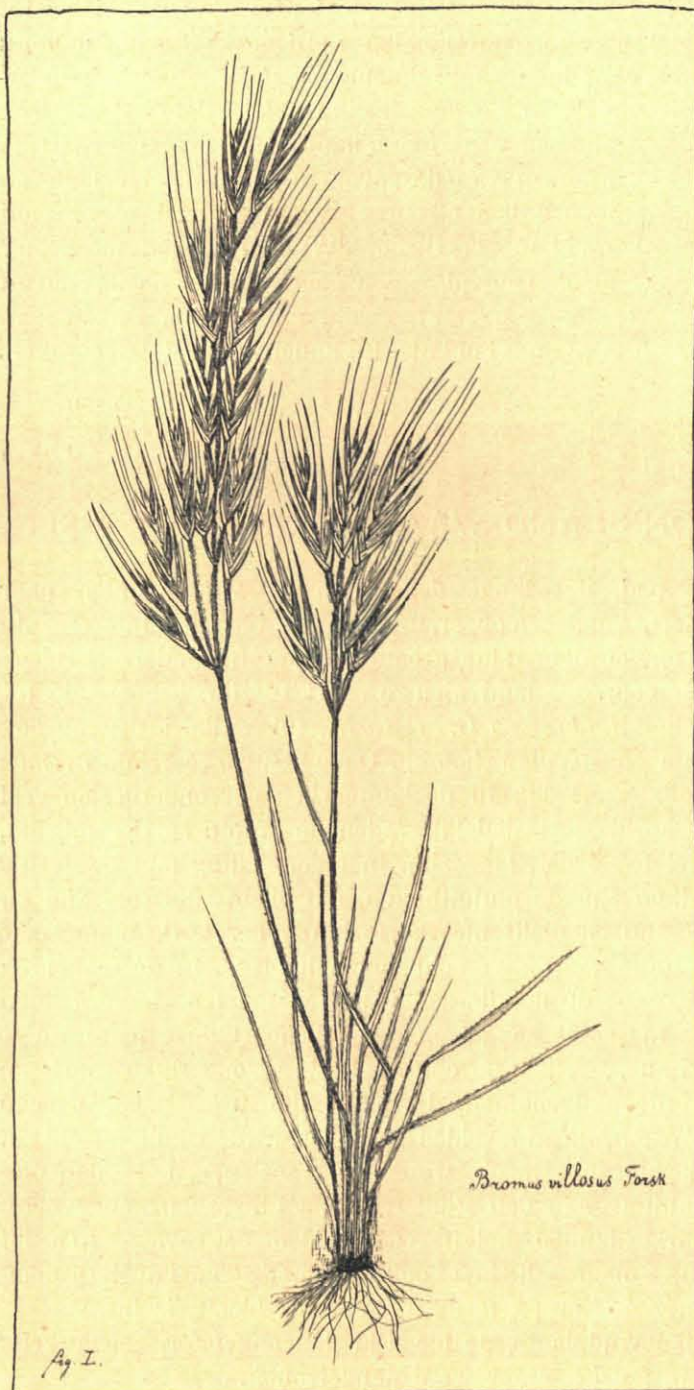
Dr. J. J. TESCH.

OVER EENIGE IN ONS LAND WAARGENOMEN GRASSEN.

Op het smalle pad, dat langs den Rijnsoever van Arnhem naar Oosterbeek voert, vond een onzer, in Augustus 1908, een interessante *Bromus*, die opviel door zijn groote aartjes. Bij onderzoek bleek deze plant een voor ons land nieuwe soort te zijn, behoorende tot de onderafdeeling *Eu-bromus Gr. et Godr.*, tot welke afdeeling ook de bekende *Bromus tectorum* en *sterilis* behooren. Onze nieuwe soort, de *Bromus villosus Forsk* heeft dan ook werkelijk in de kenmerken der onderdeelen veel overeenkomst met de *B. sterilis*. Al dadelijk vallen de groote aartjes op, die, zonder naalden gemeten, wel tot 4 cM. laag zijn. In tegenstelling met de *sterilis* is de plant sterk behaard en zijn de pluimtakken, die bij *sterilis* ruw zijn en overhangend, hier rechtopstaand en dicht met korte haren bezet. De plant heeft daardoor een van *B. secalinus* geheel verschillenden habitus. In de teekening komt deze duidelijk uit. Alvorens de details aan te geven moeten we vermelden dat deze *Bromus* in twee rassen is aangetroffen, en behoort onze plant tot 't meest verbreide ras: *maximus*, welk ras ook wel als afzonderlijke soort: de *Bromus maximus Desf.* wordt aangenomen. De plant, die in 't Middellandsche zeegebied aan kanten van wegen, op grasvelden en onbebouwde zandige plaatsen voorkomt, kan bezwaarlijk als inheemsch worden aangezien, en is dan ook waarschijnlijk bij den tuinmuur aan den Rijnsoever met graszaden aangevoerd. Waar de plant ook in naburige landen, hetzij verwilderd of aangevoerd (o.a. bij Hamburg) is waargenomen, zullen wij hier ook wel met zoo'n geval te doen hebben. Terwijl de plant in Zuid-Europa reeds in Februari bloeit, is in overeenstemming met de noordelijke vindplaats, de bloeitijd dan ook later, zoodat zelfs in Augustus de plant nog in goeden staat werd aangetroffen.

Ook hier komt het voor, evenals dit bij *B. sterilis* het geval is, dat de bloemen

zoo gemakkelijk uitvallen en dan hier en daar alleen de kelk-kafjes aan de aarsteel-tjes worden gevonden. Als hoofdkenmerken, die tot de determinatie der plant voeren, hebben we: het éénnervige onderste en 't drienervige bovenste kelk-kafje, verder den vorm der aartjes, die naar den top toe ook tijdens den bloeitijd reeds verbreed zijn. Het onderscheid met *B. sterilis* en *tectorum*, nl. 't niet overhangen der aarpluim, is niet geheel door te voeren, daar ook van *Bromus maximus* een vorm bekend is (de var. *Gussonii*) waarbij de pluim losser en aan den top iets overhangend is, zelfs kan de geheele pluim overhangend zijn (var. *propendens* Jord.). Maar en de grootte en de vorm der aartjes is voldoende ter onderscheiding. Van de aanverwante *Bromus Madritensis* is de plant gemakkelijk te onderscheiden door de ca. 4 mM. lange, behaarde leden der aaras.

Rest ons nu een korte diagnose van de plant te geven. Een één- of tweejarig tot 7 d. M. hoog, rechtopstaand gras, met van boven zeer kort behaarde stengels. Onderste bladscheeden met korte en stijve rugwaarts gerichte haren dicht bezet, bovenste scheeden lang gewimperd. Bladen vrij smal (tot 4 m. M. breed), zwak ruw, kort behaard, vooral aan den rand lang en dicht gewimperd. Pluim tamelijk los, tot meer dan 1 d.M. lang met rechtop afstaande, verlengde, 1—2 aartjes dragende pluimtakken. Deze, evenals de as der pluim, dicht en kort behaard. Aartjes lancetvormig, 5—7 bloemig, lang gesteeld, steel onder de aartjes knodsvormig verdikt. Kelkkalfjes 2 en $2\frac{1}{2}$ cM. lang, beiden kort toegespitst. Kroonkalfjes ca. $2\frac{1}{2}$ cM. lang, veelnervig, ruw, aan den rand breedvliezig, aan den top tweepuntig, met een, tusschen de 4 mM. lange punten ontspringende, 5 cM. lange naald. Deze *Bromus* zij in de belangstelling der floristen aanbevolen.

Aan den Rijnsoever vonden we, in 1909, behalve de reeds vroeger vermelde *Beckmannia*, nog een ons onbekend gras. Daar wij dit gras met geen der ons ten dienste staande flora's konden thuisbrengen, bleef 't geruimen tijd in de portefeuille bewaard. Eerst meenden wij *Aegilops triuncialis* gevonden te hebben, maar dit bleek, na vergelijking met een exemplaar van wijlen Kok Ankersmit afkomstig, niet juist te zijn.

In 't begin van dit jaar nu, hebben wij kunnen vaststellen dat dit gras nieuw is voor onze flora. De plant heeft op de plaats waar men aan de aartjes gewoonlijk de kelkkalfjes vindt, lange naalden, die loodrecht staan op de aaras en zich naar boven ombuigen. Het is in den beginne niet gemakkelijk uit te maken, welke naalden tot de kroonkalfjes behooren. Onze plant bleek een soort van een *Hordeum* te zijn. Hadden er op elken tand der aaras 3 aartjes gezeten, zeer zeker zouden we dan dadelijk tot „*Hordeum*” gekomen zijn. Nu zijn er maar twee, tenminste, we konden duidelijk twee onderste kroonkalfjes zien, voorzien van een zeer lange naald. Door de daaronder ontspringende lange naalden, die stijf van de as afstaan, krijgt de plant een wonderlijk aanzien. Dit wordt uitgedrukt in den naam, die men aan de plant gegeven heeft. Linnaeus, die meende de plant onder het geslacht *Elymus* te moeten rangschikken, noemde de plant dan ook *caput Medusae*, in navolging van oudere botanici, die de aar,

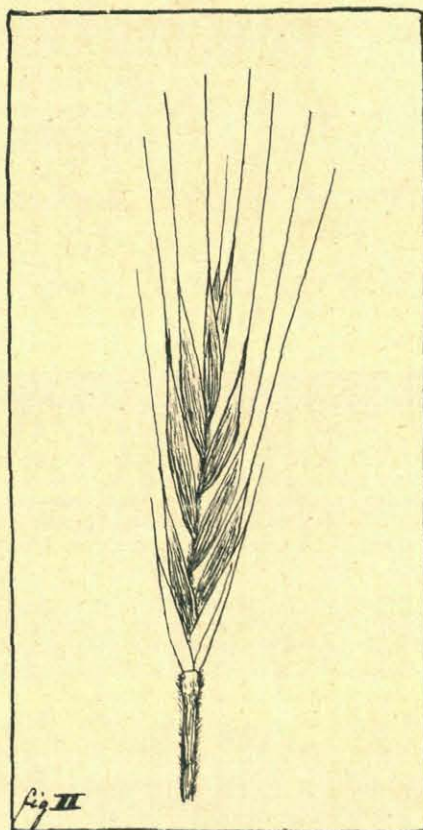

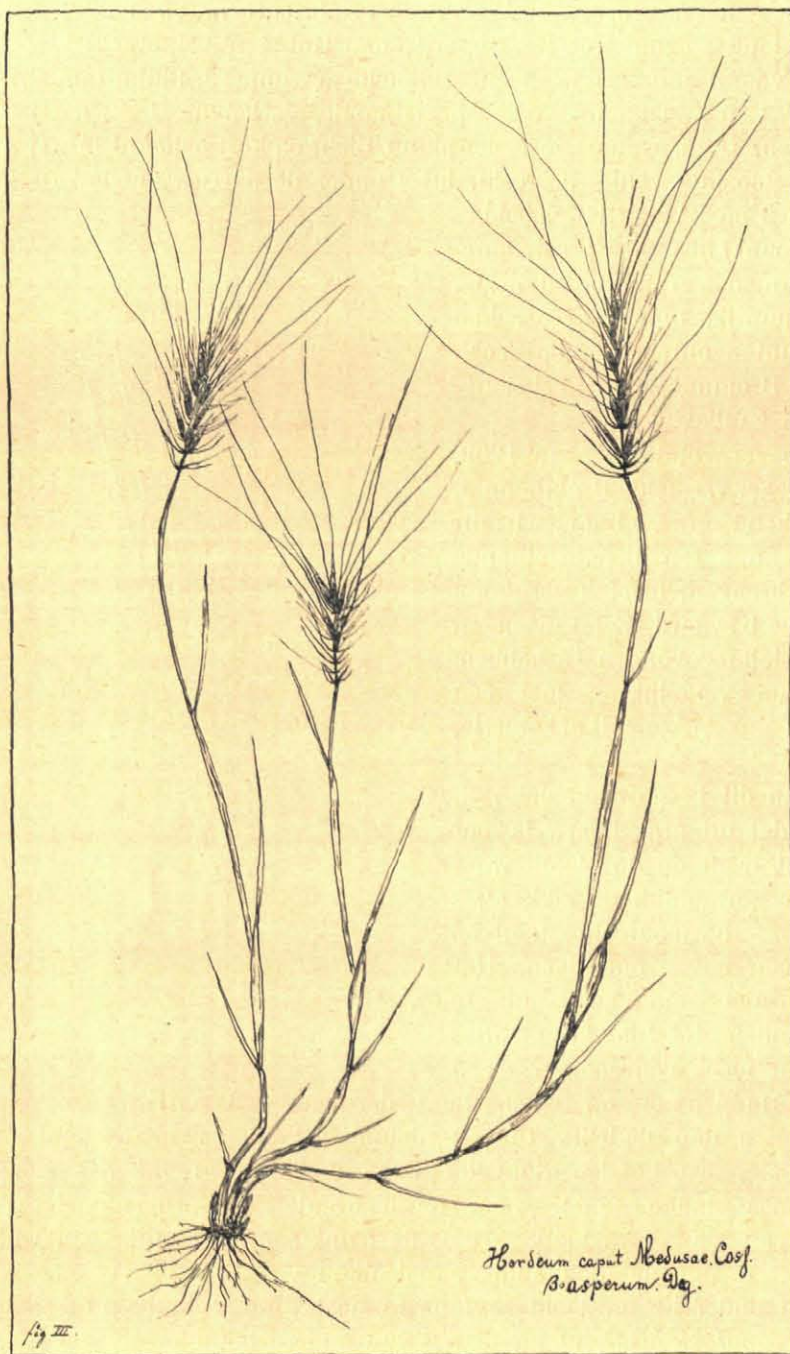
Fig. II

van wege de lange gekromde naalden der kafjes, vergeleken met 't bekende slang-

harige Medusa-
hoofd der Griek-
sche mythologie.

Toen we ge-
vonden hadden,
dat er ook Hor-
deum-soorten
voorkomen, waar
op elken tand
der aaras twee,
ja slechts één
aartje zich be-
vindt, bereikten
we spoedig ons
doel. We moeten
ons de zaak zoo
denken, dat hier
van de drie aar-
tjes die aanwezig
moesten zijn, het
middelste geheel
is geatrophieerd.

Constaateeren
we nu dat in
tegenstelling met
de andere Hor-
deum-soorten (we
laten de echte
boschplant Hor-
deum Europaeum
hier buiten be-
schouwing) onze
plant een zeer
taaie as heeft,
die een topaartje
draagt, dan zijn
we zeker een
gras voor ons te
zien uit de af-
deeling *Ouviera*,
n. l. *Hordeum*

caput Medusae Coss. Deze plant is nog al veranderlijk, en de drie ondervormen, die als tamelijk gelijkwaardig kunnen worden aangenomen, worden door verschillende botanici als drie verschillende soorten aangenomen. Hoewel deze, vooral wat de lengte-verhoudingen der naalden betreft, gemakkelijk van elkaar zijn te onderscheiden, is hun habitus toch zoo overeenstemmend, dat men beter doet ze als ondersoorten te blijven beschouwen. Zij komen alle 3 in Zuid-Europa voor, één echter is meermalen in Duitschland waargenomen, en deze ondersoort, de *Hordeum asperum Degen*, is 't dan ook die nu in ons land verzeild is geraakt.

Eenjarige 23 dM. hooge plant, met vele opstijgende stengels. Bladen smal lijnvormig (1 mM. breed), van boven behaard, met gladde, kale scheede, die duidelijk opgeblazen is. Aar zonder de naalden 3 à 5 cM. lang en 0.5 tot 1 cM. breed, met kale, ruwe as. Aartjes twee aan twee, eenbloemig met een aanleg voor een tweede bloem. De onderste aartjes der aar niet ontwikkeld, zoodat men daar alleen de vier afstaande kelkkafjes ziet. Kelkkafjes stijf afstaand, priemvormig, geheel tot naalden gereduceerd en $2\frac{1}{2}$ —3 cM. lang. Kroonkafjes lancetvormig, 6 mM. lang, ruw, met een 7—8 cM. lange, zeer ruwe, zwak gedraaide en gebogen naald.

In de teekening komt de hoogst eigenaardige habitus tot zijn recht, en is, als men deze gezien heeft, de plant op 't eerste gezicht te herkennen.

Dit jaar is 't ons, ook na herhaald onderzoek, niet mogen gelukken een dezer planten aan den Rijnsoever opnieuw aan te treffen.

Voorburg.
Gorinchem.

DR. L. POSTHUMUS.
J. TH. HENRARD.

EEN RIJK VOGELPLEKJE BIJ ROTTERDAM.

ET was Zondagmorgen 10 November j.l. hier heerlijk herfstweer, zacht met nu en dan een warm zonnetje, juist geschikt om zonder kwade gevolgen eens naar buiten te gaan, om daar onze gevederde herfst- en wintergasten op te zoeken. Maar waar zou ik, Rotterdammer, heen gaan? Wel natuurlijk naar het Protestantsche kerkhof, mijns inziens in herfst en winter het rijkste vogelplekje bij Rotterdam. En dit behoeft ons niet te verwonderen. Een rustige plaats, door breede slooten, hooge muren en randen van hoogopgaand elzenhout van de omgeving afgesloten; statig geboomte meest langs de lanen, vooral iepen, kastanjes en Italiaansche populieren, op de begraafplaatsen zelf rozen, klimop en hulst, sommige vol vruchten en verder op de perken en langs de slooten allerlei heesters, waaronder sering, berberis, lijsterbes, vlier, els, enz. Naast veilige schuilplaatsen dus velerlei vruchten voor voedsel. Voeg daar nog bij een welwillend bestuur, dat dit jaar zorgde voor een honderdtal nestkastjes, en dat in den winter het praktische voederbakje ruim van voedsel voorziet. Bovendien bevindt zich nog in de onmiddellijke nabijheid een mestvaalt, waaraan nog steeds gewerkt wordt. Begrijpelijk is het dan ook, dat vele vogels hier in den herfst en den winter hun verblijf kiezen. Het spreekt, musschen, spreeuwen en bonte kraaien vormden ook Zondag het leeuwendeel, al zwermde